

DE PHEGEAVLINDER

KENMERKENDE DAGACTIEVE NACHTVLINDER IN DE BEEGDERHEIDE

J.T. Hermans, Hertestraat 21, 6067 ER Linne

De Phegeavlinder (*Amata phegea* L.) (figuur 1) is in de zomermaanden een niet te missen verschijning in de Beegderheide. Plaatselijk met honderden tegelijk "dwarrelen" ze door het gebied. In deze korte bijdrage wordt aandacht besteed aan de kenmerken van de soort, het biologische gedrag en de verspreiding. Een groot deel van de hier gepresenteerde gegevens is afkomstig uit een intern rapport van de Vlinderstichting (KALKMAN, 1995).

KENMERKEN

Phegeavinders lijken in uiterlijk op St. Jansvlinders (*Zygaena*). Toch zijn ze taxonomisch meer verwant aan de beervlinders. Ze behoren tot de familie Ctenuchidae, onderfamilie Syntominiinae. Hun tekenpatroon is onmiskenbaar: de vleugels zijn zwart met witte vlekken. Op het achterlijf bevindt zich een vrij brede oranje ring en op het eerste segment achter het borststuk zit eveneens een oranje vlek. De vlekken op de vleugels variëren in grootte en duidelijkheid. Wijfjes zijn groter dan mannetjes.

GEDRAG

De Phegeavlinder is geen geweldige vlieger. De eerste vlinders verschijnen eind mei. De top van de vliegperiode is van eind juni tot en met begin juli (12 juni-8 juli, figuur 2). De vlinders zijn dan in de Beegderheide praktisch overal in het gebied aan te treffen. In deze periode fourageren ze bijvoorbeeld op Dopheide (*Erica tetralix*) en Braam (*Rubus* sp.). Vooral bramen zijn erg in trek omdat tientallen vlinders tegelijk op de bloemen worden gezien. In Nederland is er één generatie. Van

juni tot in augustus zetten de wijfjes eitjes af. Volgens TER HAAR (1989) op Paardebloem (*Taraxacum* spec.), Weegbree (*Plantago* spec.) en Zuring (*Rumex* spec.). Dezelfde auteur vermeldt verder "schijnt het liefst half vergane bladeren van Weegbree te eten". Op de Beegderheide komen deze planten nauwelijks voor. Nader onderzoek naar de eetgewoonten van de rupsen is noodzakelijk. De rupsen zijn behaard, waardoor ze enigszins op rupsen van beervlinders lijken. Ze overwinteren gemeenschappelijk onder kruiden. In de Beegderheide zitten ze veel onder de matten van Bochtige Smele (*Deschampsia flexuosa*). Al vroeg in het jaar, soms al in maart, zijn ze zonnend te zien op bladeren of gras aan bosranden of langs paden in het gebied.

VERSPREIDING

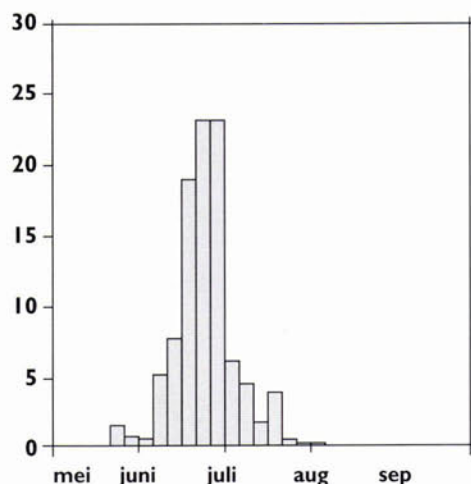
Het areaal van de Phegeavlinder omvat Zuid- en Centraal-Europa. Nederland ligt aan de grens van het oorspronkelijke verspreidingsgebied. In ons land is de Phegeavlinder altijd al een zeldzame verschijning geweest. Tot 1950 was dit dier bekend uit Limburg en Noord-Brabant met wat verspreide vondsten in Zuid- en Noord-Holland en Gelderland. Tot 1980 zijn er vondsten uit de beide zuidelijke provincies gemeld, waarbij vooral in Noord-Brabant sprake is van een behoorlijke achteruitgang. Uit de periode 1950-1980 dateren verder twee meldingen van boven de grote rivieren (provincie Utrecht en Noord-Brabant).

Het recente verspreidingsbeeld van de Phegea-vlinder in Nederland (1980-1996, figuur 3) toont thans voornamelijk vindplaatsconcentraties in Midden-Limburg. Uit Noord-Brabant is de vlinder recent alleen nog gemeld van Halsteren en Overloon.

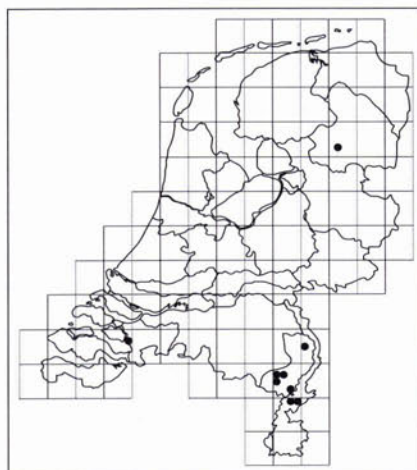
De grootste populaties in Midden-Limburg zijn die van Montfort (landgoed Rozendaal), het Leudal en de Beegderheide. Verder is de

FIGUUR 1. De Phegea-vlinder, een opvallende verschijning in de Beegderheide (foto: J. Hermans).

FIGUUR 2. Overzicht vliegtijd *Amata phegea* (bron: De Vlinderstichting-KALKMAN, 1995).

FIGUUR 3. Verspreiding van de Phegeavlinder in Nederland: 1980 tot en met 1996 (bron De Vlinderstichting).

FIGUUR 4. Verspreiding van de Phegea-vlinder in de Beegderheide.

Phegeavlinder in Limburg nog bekend uit de regio nabij Nederweert, de Mariapeel en ten zuiden van Venray. Tijdens gunstige weersomstandigheden lijkt de mobiliteit van de Phegeavlinder toe te nemen. Exemplaren worden dan vaak ver verwijderd van hun eigenlijke populaties aangetroffen. Al deze waarnemingen moeten als zwervers worden beschouwd.

Deze inschatting geldt ook voor (alle) vond-

sten van de Phegeavlinder boven de grote rivieren.

In de Beegderheide is de Phegeavlinder zeer algemeen. De soort komt door het gehele gebied verspreid voor.

Concentraties van honderden dieren vindt men rond het noordelijke vennengebied en in de bossen ten zuiden van het Fengersven (waarnemingen J. van den Berg, figuur 4).

Gezien de huidige verspreiding en de achter-

uitgang van het aantal waarnemingen van deze soort in Nederland kan gesteld worden dat de Phegeavlinder landelijk sterk achteruit is gegaan. Het feit dat de Nederlandse (lees Limburgse) populaties zich al jaren op dezelfde locaties bevinden, duidt er op dat de eisen die de Phegeavlinder aan zijn habitat stelt nogal nauw zijn. Op dit moment is het niet duidelijk wat de specifieke eisen van deze soort zijn. Onderzoek hiernaar is dringend gewenst.

De Beegderheide is ongetwijfeld een van de laatste grote bolwerken van deze soort in Nederland. Omdat er thans weinig bekend is over de habitat-eisen van de soort, lijkt voorzichtigheid bij het uitvoeren van specifieke beheerswerkzaamheden in het gebied, zeer geboden.

DANKWOORD

De auteur is de Vlinderstichting, meer in het bijzonder de heer J. van der Made, zeer erkentelijk voor het beschikbaar stellen van hun informatie over deze prachtige vlindersoort. De heer J. van den Berg wordt bedankt voor het beschikbaar stellen van zijn waarnemingen.

SUMMARY

AMATA PHEGEA: A CHARACTERISTIC DIURNALLY ACTIVE MOTH OF THE BEEGDERHEIDE

One of the most characteristic diurnally active moths of the Beegderheide area is *Amata phegea*, whose features, biological behaviour and distribution are the subject of this paper. The species has suffered a considerable decline in the Netherlands since 1980, and is now found mainly in central Limburg, with the Beegderheide housing a very large population. Since *A. phegea*'s habitat requirements are not precisely known, management activities at the Beegderheide should be carried out with great caution.

LITERATUUR

- HAAR, D. TER, 1989. Onze vlinders, 3e uitg. Uitg. Interecombi van Seijen bv, Leeuwarden.
KALKMAN, V., 1995. Overzicht zes dagactieve nachtvinders. Intern rapport; De Vlinderstichting.